

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»
КЗ «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Збірник тез виступів учасників

Всеукраїнської науково-практичної конференції

**Актуальні проблеми реформування
дошкільної та початкової освіти України
у контексті євроінтеграційних процесів
(20 березня 2018 р.)**

Рівне – 2018

УДК 371: 378
ББК 88.3
П-86

Збірник тез виступів учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «**Актуальні проблеми реформування дошкільної та початкової освіти України у контексті євроінтеграційних процесів**» (20 березня 2018 р.). – Рівне : РВЦ МЕРУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2018. – 292 с.

У збірнику подано наукові тези викладачів та студентів ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», Рівненського державного гуманітарного університету, інших ВНЗ та навчальних установ із питань реформування дошкільної та початкової освіти в контексті євроінтеграційних процесів, місця дошкільних та початкових навчальних установ в системі освіти минулого.

Організаційний комітет конференції

Роганова Марина Вікторівна – д. пед. н., проф. завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»;

Пагута Тамара Іванівна – к.пед.н., доцент, директор Інституту педагогічної освіти ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»;

Марчук Оксана Олександрівна – к.пед.н., доцент кафедри педагогіки Інституту педагогічної освіти ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»

Мельничук Лілія Борисівна – к.пед.н., доцент, завідувач кафедри педагогіки Інституту педагогічної освіти ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»;

Колупаєва Тетяна Євстафіївна – к.пед.н., професор, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Яковишина Тетяна В'ячеславівна – к.пед.н., доцент кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету.

*Федоренко Віталія Володимирівна,
студентка V курсу магістратури
спеціальність 013 «Початкова освіта»
ВНЗ «Рівненський державний гуманітарний університет»*

*Науковий керівник:
Лук'яник Людмила Василівна
к.пед. н., доцент кафедри теорії і методик початкової освіти
ВНЗ «Рівненський державний гуманітарний університет»*

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДИКЦІЇ ЯК КОМПОНЕНТА ТЕХНІКИ МОВЛЕННЯ

Держава ставить перед освітою конкретні завдання, з-поміж яких особливе місце належить формуванню комунікативних умінь і навичок вільного володіння всіма засобами літературної мови. Закон про мови, Конституція України, концепції мовної та літературної освіти передбачають розвиток мовної особистості, яка володіє даром слова - усного й писемного, умінням вільно, комунікативно виправдано користуватися мовними засобами під час сприймання і створення висловлювань у різних сферах, формах, стилях і жанрах мовлення. Виразного читання й мовлення слід навчати всіх дітей, оскільки в кожного із них є певні природні творчі дані, котрі вчитель може поступово розвивати. Звичайно, що навіть при систематичній роботі над усним словом не всі учні стануть читцями-професіоналами чи акторами. Проте кожний із них зуміє правильно говорити, логічно виражати свої думи, емоційно впливати на співбесідника [4, с. 8]. Крім того, постійна робота над виразним мовленням сприяє розвитку у них таких цінних якостей, як творча уява, спостережливість, чутливе і уважне ставлення до оточуючої дійсності; виховує в дітей почуття колективізму, привчає їх почувати себе вільно й впевнено під час виступів перед слухачами; пробуджує інтерес й любов до літератури, підвищує рівень культури мови, збагачує внутрішній світ.

Оволодіти основами практики виразного читання і досягти високого результату словесної дії, тобто емоційного впливу на слухача, є важливим завданням сучасного школяра. Проте насамперед „треба мати певні знання й уміння із техніки мовлення, зокрема володіти основами дикції” [2, с. 18]. Можна досконало знати основи виразного читання, але й якщо не мати відповідно підготовленого, розвиненого мовленнєвого механізму, то високих результатів словесної дії не досягти. Отже, майстерність мовлення школяра, безпосередність словесної дії вимагають не лише знань теорії й методики, навичок й умінь виразного читання, а і добре виробленої дикції — комплексу практичних основ вимови (досконале володіння мовним апаратом, уміння правильно користуватися в педагогічних, навчально-виховних цілях мовою й мовленням).

Хоча теорія розвитку у молодших школярів основ дикції як елемента техніки мовлення, є досить розробленою (цю проблему досліджували Р. Артоболевський, А. Багмут, У. Бадер, М. Баженов, З. Бернштейн, І. Блінов, Л. Варзацька, Т. Завадська, Л. Горбушина, У. Горецький, Т. Запорожець, А. Капська, Т. Ладиженська, З. Нікольська, Р. Олійник, Л. Павлова, М. Рибнікова, Є. Язовицький та ін., проте прикладні аспекти формування відповідних навичок учнів із дикції висвітлені недостатньо. Особливо ця проблема є актуальною для початкової школи.

Оволодіння основами техніки мовлення і, зокрема, дикцією, є необхідною умовою досягнення високої професійної підготовки, педагогічної техніки і майстерності вчителя початкових класів. Якщо педагог навчить учня вслухатися в його мовлення (увирознене відповідними засобами), цим він збільшить його можливості пізнавати дійсність, збагачувати власне мовлення, що важливо у загальному й культурному розвитку школяра.

Постановка завдань. Метою роботи є дослідження методичних особливостей розвитку дикції в учнів початкових класів. Для досягнення мети роботи необхідно розв'язати такі **завдання**:

1. Охарактеризувати специфіку роботи вчителя початкових класів над усуненням вад вимови учнів.

2. Визначити методичні основи формування у молодших школярів практичних умінь і навичок із дикції.

Виклад основного матеріалу. Дикцією (лат. *dictio* — вимова) називають „манеру вимовляти звуки, склади, слова” [5, с.12]. Вона є складовою частиною одного із найважливіших засобів виразності мовлення вчителя на уроці.

На побутовому рівні в поняття дикції входить „виразна й чітка вимова всіх звуків мови, що полегшує слухове сприйняття мовлення” [5, с. 14]. Проте для вчителя початкових класів це – базовий інструмент його професійної діяльності. Бездоганна «стерильна» вимова стає основою, на яку педагог накладає індивідуальні мовні характеристики свого персонажа, розроблені відповідно до трактування образу.

Проте, поза сумнівом, подібними виразними засобами повною мірою здатна користуватися лише людина, котра досконало володіє артикуляцією й голосовим апаратом. Яскравість розробленої мовної характеристики й особливостей дикції персонажа робить його особливо виразним. Відповідно необхідно визначити підготовку вчителя й учня до особливостей правильної вимови.

Відомий педагог У. Галендєєв стверджує, що „дикція кожної людини індексує практично всю її біографію – від побутових умов формування (включаючи штучне чи материнське годування в дитинстві; технічні характеристики будинку, в якому росла людина, – цегляний, панельний; й т.д.) до інтелектуального й культурного рівня” [1, с. 123].

Гарна дикція (чіткість і ясність вимови) – одна із найважливіших сторін культури мовлення [3].

Щоб забезпечити легке сприймання змісту твору дітьми, вчитель повинен опанувати не лише добре розвинуті якості голосу, а й бездоганну дикцію, тобто чітку правильну вимову звуків. При неправильній дикції навіть добре поставлений голос та вмiле використання засобів виразності не забезпечать успіху читцеві, більше того: вади його вимови можуть призвести до негативних наслідків, оскільки дітям молодшого шкільного віку властиве мовне наслідування.

Щоб навчити учнів виразно читати, потрібно насамперед навчити їх володіти усним словом, яке має бути виразником їхніх думок, почуттів; навчити їх впливати на слухача за допомогою інтонації. Це можливо лише тоді, коли учні оволодівають усіма засобами виразного читання: технікою мовлення, логікою мови та емоційно-образною виразністю читання. Основою правильної дикції є правильна постановка дихання, котра здійснюється завдяки вправам дихального апарату [4].

Від правильного дихання залежить сила й рівномірність звучання мови, а також зміст і краса мовлення взагалі. Адже дихання безпосередньо пов'язане із паузами, а паузи диктуються змістом й, таким чином, ділять потік мовлення на мовні такти. Це саме стосується й тембру. Тембр, навіть й приємний — чистий, дзвінкий від природи, сам по собі ще нічого не вартий. Тільки у зв'язку із іншими, досконало розвиненими якостями голосу він виконує відповідну роль в живому слові.

Поставити голос – це означає розвинути, удосконалити його природні якості в такій мірі, щоб він легко підкорявся творчій волі читця відповідно до завдань художнього твору чи іншого характеру мовлення.

Поряд із дикцією важливе значення в техніці мовлення учнів має орфоєпія, тобто система загальноприйнятих правил, що визначають єдиноправильну літературну вимову. Якщо дикція — це правильна роздільна вимова окремих мовних звуків, то орфоєпія — правильна вимова цих звуків.

Метою розвитку дикції під час уроків в початкових класах є свідоме засвоєння учнями основних орфоєпічних норм та практичне володіння ними в мовній практиці [4]. Орфоєпічні норми об'єднують правила вимови звуків, голосних і приголосних, окремих звукосполучень та граматичних форм. У програмному матеріалі початкового курсу рідної мови закладено багато можливостей для засвоєння учнями орфоєпічних норм. Найбільше таких можливостей виявляється у вивченні фонетики, орфографії та морфології, зокрема в розділах програми «Звуки й букви», «Будова слова».

Опрацьовуючи матеріал цих розділів, учні мають можливість паралельно засвоїти такі важливі орфоєпічні правила літературної мови, як:

- 1) чітка вимова всіх голосних звуків під наголосом;
- 2) повнозвучна й зрозуміла вимова голосних [a], [y], у всіх позиціях;
- 3) вимова ненаголошеного [ε] із наближенням до [i], а ненаголошеного [i] —до [ε];
- 4) злита вимова африкат [дж], [дз], [дз'];

5) вимова дзвінкого гортанного фрикативного приголосного [г] (голуб, грім, сніг) та дзвінкого проривного задньоязикового приголосного [г] (гава, ганок, агрус);

6) дзвінка (неоглушена) вимова приголосних [б], [буд], [буд'], [із], [із'], [ж], [дз], [дз'], [дж], [р], [г] у кінці слів та в середині перед наступними глухими (сад, дуб, мороз, ложка, везти);

7) оглушення в окремих випадках дзвінкого приголосного [р] у [х] перед глухими в середині слів: [к'іхтиек], [вохко];

8) дзвінка вимова глухих приголосних перед наступними дзвінками в середині слів: [молод'ба], [проз'ба], [вогзал] [5].

Відхилення від орфоепічно правильної вимови, що трапляються в мовленні школярів, часто пояснюються діалектним оточенням. Користуючись відповідними методичними прийомами, добираючи для цього систему різноманітних тренувальних вправ, вчитель має працювати не лише над ознайомленням учнів із основними правилами літературної вимови, а й над подоланням окремих вимовних вад, котрі уже склалися в мовленні дітей. Усі помилки, що спостерігаються у мовленні учнів, можна поділити на мовні, тобто такі, що пов'язані із порушенням норм у використанні мовних одиниць, та мовленнєві, тобто такі, що викликані недотриманням законів побудови тексту як одиниці зв'язного мовлення (недотримання точності мовлення, бідність використовуваних мовних засобів, невиразність, порушення принципу комунікативної доцільності).

У доборі методичних прийомів для опрацювання орфоепічного, фонетико-графічного та орфографічного матеріалу в початкових класах слід враховувати, що паралельно із прийомом наслідування необхідно також застосовувати прийоми свідомого артикулювання та порівняння мовних одиниць [5].

Робота над дикцією в початковій школі найчастіше здійснюється з опорою на методи й прийоми, в основі яких лежить наслідування. Однак ці прийоми, пасивні за своїм характером, не завжди є результативними. Тому, при всій важливості імітаційного прийому (наслідування), якщо його застосовувати лише в «чистому» вигляді, успіху можна досягти лише за умови тривалого тренування. В окремих випадках він взагалі не дає істотних наслідків. Тому в результаті учень не набуває вміння вільно керувати своїм мовним апаратом для усвідомленого творення засвоюваного звуку, щоб при необхідності коригувати його діяльність. Усувають недоліки вправами на розвиток техніки читання й подальшим ходом формування навичок виразності читання, культури мовлення, а також усним переказом текстів, описом предметів та ін.

Виправлення у мовленні недоцільно зводити до орфографічних та пунктуаційних вправ. Слід пам'ятати, що словесне оформлення думки й почуттів мусить бути не лише грамотним, але й і правильним, відповідати усім комунікативним якостям мовлення (точності, логічності, чистоті, стислості, виразності, багатству й доречності). Матеріалом для вправ можуть бути окремі емоційно насичені речення, приказки і прислів'я, скоромовки, загадки, що легко піддаються для відтворення. Кожна вправа осмислюється вчителем у плані загального розвитку, техніки читання й виправлення конкретного недоліку мовлення.

Виразність читання і мовлення учнів залежить передусім від удосконалення навичок дикції. Це означає необхідність вчити дітей правильно вимовляти усі звуки рідної мови, розрізняти їх і правильно вживати, навчати звукового аналізу слова, розвивати інтонаційну виразність мовлення.

Список використаних джерел

1. Вікова та педагогічна психологія / О.В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К. : Просвіта, 2001. – 416 с.
2. Іванова Л. Уроки літературного читання у початкових класах / Л. Іванова // Початкова освіта. – 2001. – Жовтень, №37. – С. 18 – 22.
3. Ігнатенко Т. Творчі завдання під час уроків розвитку мовлення / Т. Ігнатенко // Початкова школа. – 2006. – № 2. – С. 11–15.
4. Корнійчук І. Складові майстерності вчителя під час уроків читання в початкових класах / І. Корнійчук // Освітнянин. – 2002. – № 2. – С. 8–12.
5. Олійник Г.А. Виразне читання: Основи теорії: Посіб. для учителів / Г. А. Олійник – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 190 с.

ЗМІСТ

Секція 1. Спадщина В.Сухомлинського в контексті пріоритетів освіти ХХІ ст.

Андронатій Л. А., Ватаманюк Г. П. Використання літературних творів В.О. Сухомлинського в освітньому процесі дошкільної освіти	5
Ватаманюк Г. П. Погляди В. Сухомлинського на професійні якості педагога у формуванні культури мовлення дітей дошкільного віку	8
Карпенко Л. С., Марчук О. О. Моральне виховання особистості в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського	10
Кухновець О. М., Петрук О. М. Василь Сухомлинський про роль сім'ї у вихованні особистості	13
Луць С. С., Петрук О. М. Василь Сухомлинський про важливі якості учителя - вихователя	15
Тимчишин Л. В., Ватаманюк Г. П. Готовність дитини до навчання у школі в педагогічному вимірі В. О. Сухомлинського	18
Ульмер І. І. Спадщина В. Сухомлинського в контексті пріоритетів сучасної освіти	20
Чипинюк Н. В., Петрук О. М. Поради Василя Сухомлинського щодо організації морального виховання дітей	22

Секція 2. Дошкільна та початкова освіта в Україні: перспективи та проблеми реформування

Андрощук О. М., Міськова Н. М. Особливості ознайомлення з величинами у початковому курсі математики на сучасному етапі	25
Арамишин К. В., Лук'яник Л. В. Збагачення мовлення учнів початкових класів етнокультурознавчою лексикою на уроках читання	27
Вітковська С. Р. Розвиток літературних здібностей учнів початкової школи на уроках української мови та в позаурочний час	29
Вітренко А., Роганова М. В. Розвиток спілкування між дітьми старшого дошкільного віку в процесі ігрової діяльності	33
Гривіцька Р. В., Міщеня О. М. Цінності вчителя початкових класів в сучасних умовах розвитку освіти	35
Дем'ян С. М., Хом'як О. А. Проблема підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до професійної діяльності	37
Дем'янчук А. С., Марчук О. О. Сутність педагогічного поняття «патріотичне виховання» дошкільників	39
Деркач Т. В., Бісовецька Л. А. Основи методики навчання граматики в початкових класах	41
Дубич Ю. В., Мельничук Л. Б. Формування у старших дошкільників уявлень про рідне місто	45
Дьоміна В. В. Підготовка педагогів до виховання дітей-білінгвів	48
Єфименко Л. М. Теоретичні аспекти виховання комунікативної толерантності у майбутніх фахівців дошкільної освіти	50
Журавель О. С., Єфименко Л. М. Комунікативна толерантність вихователя дошкільного закладу	52
Задолинна О. Ф., Третяк О. М. Сутність мультимедійних технологій у початковій школі	54
Ісак А. Я., Мельничук Л. Б. Використання казки як засобу пізнавальної активності дітей дошкільного віку	57

Карапузь О. В., Міщеня О. М. Сутність і структура основ етичної культури молодших школярів	60
Ковальська В. В., Бісовецька Л. А. <i>Формування культурномовленнєвих знань, умінь і навичок на уроках української мови</i>	63
Ковальчук М. В., Сойко І. М. Методика проведення спостережень учнів за змінами в природі	66
Максимчук Н. С. Формування готовності майбутніх вихователів до ознайомлення дітей з народознавством	68
Мариніна І. В., Яковишина Т. В. Дошкільна та початкова освіта в Україні: перспективи та проблеми реформування	71
Мідяківська Т. А., Яковишина Т. В. Уроки образотворчого мистецтва в сучасній початковій школі	74
Мись К. Ю., Лук'яник Л. В. Упровадження творчих завдань у процес формування креативних умінь і навичок учнів початкових класів на уроках української мови	76
Мисько І. П., Сойко І. М. Інтерактивні технології як засіб навчання у початковій школі	79
Момотюк О. М., Мельничук Л. Б. Теоретичні основи підготовки майбутніх вчителів плчаткової школи до інноваційної діяльності	82
Пахнюк Х. В., Пагута Т. І. Формування логіко-математичних компетентностей у старших дошкільників	84
Петрик Т. А., Бісовецька Л. А. Комплексний підхід до вивчення слова на уроках української мови в початкових класах	87
Попова О. В. Формування емоційного інтелекту молодших школярів засобами театралізації	89
Приймак С. І., Боровець О. В. Проблеми та перспективи проектної діяльності учнів у позаурочній роботі	93
Промська К. В., Мілаш О. О. Використання ігор в процесі виховання самостійності дітей молодшого дошкільного віку у самообслуговуванні	95
Роганова М. В. Професійна підготовка педагога дошкільної освіти в контексті культури	98
Свіщевська О. І., Мельничук Л. Б. Розвиток творчих здібностей дошкільників засобами нетрадиційних художніх технік	99
Сидорук Ю. М., Петрук О. М. Шляхи удосконалення фізичного виховання дітей дошкільного віку	103
Сириця В. Є., Ярославцева М. І. Предметно-ігрове середовище як складова педагогічного процесу в закладі дошкільної освіти	105
Сирова Ю. В. Організаційно-педагогічні засади методичної роботи в закладах дошкільної освіти України	109
Сойко І. М. Особливості проведення інтегрованих уроків у початковій школі	112
Стаднік Л. В., Лук'яник Л. В. Збагачення мовлення учнів початкових класів українською фразеологією	114
Стоян Л. О., Мельничук Л. Б. Засоби, методи і прийоми розвитку творчості старших дошкільників у художньо-мовленнєвій діяльності	117
Стоян М., Мельничук Л. Б. Роль гри у формуванні екологічної компетентності дошкільників	120
Тарасенко Ю. В. , Ярославцева М. І. Розвиток моторики дитячої руки і підготовки її до письма	123
Токарська К. М., Міщеня О. М. Структура педагогічної майстерності майбутнього вчителя початкової школи	125
Федоренко В. В., Лук'яник Л. В. Теоретико-практичні основи формування дикції як компонента техніки мовлення	132
Шеремет М. С., Лук'яник Л. В. Типові помилки учнів початкових класів в	135

умовах інтерферентного оточення	
Шульгач Е. В., Мельничук Л. Б. Взаємодія з дорослими як умова морального виховання дітей молодшого дошкільного віку	137
Юрковська І. В., Лук'яник Л. В. Методика вивчення фонетико-орфоепічного матеріалу в початковій школі	141
Яковишина Т. В. Значення педагогічної технології «тайм-менеджмент» в актуалізації потенціалу освітнього середовища сучасного університету	143

Секція 3. Соціальна педагогіка та практична психологія у контексті професійної підготовки фахівців вищої освіти	
Савченко Л. Л. Соціокультурне середовище як фактор освітньо-виховної діяльності у ВПНЗ	146

Секція 4. Інтеграція дошкільної та початкової освіти України до європейського та світового освітнього простору	
Жук Н. В., Марчук О. О. Єдність і взаємозв'язок завдань виховання дошкільників в контексті євроінтеграційних освітніх процесів	150
Кравець Н. В. Використання інтерактивних форм роботи в освітньому процесі сучасного закладу освіти	152
Колупасва Т. Є. Елементи дистанційного навчання у підготовці майбутнього вчителя початкових класів	156
Марчук О. О. Впровадження педагогічних здобутків вчителів початкових шкіл Волинської губернії к контексті реформування освіти України	158
Палінкаш В. І., Красовська О. О. Модель професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій	161
Пехарєва С. В., Пехарєва А. С. Сутність і особливості реформування управлінська дошкільними навчальними закладами в Україні	164
Савінова Н. С. Реалізація ідей нової української школи у формуванні освітнього простору «школи суб'єкт-суб'єктної взаємодії»	167
Шквородюк Л. В. Сучасна інклюзивна початкова освіта України в контексті європейської інтеграції	171

*Редакційно-видавничий центр
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука,
33027, м. Рівне, вул. ім. академіка Степана Дем'янчука, 4
Наклад: 50 примірників.
Підписано до друку 13.03.2018 р.
Друк офсетний.*